

สรุปเสวนาเรื่อง “อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมการเกษตร”

ร่วมเสวนาโดย
รศ.ดร. กัลปพฤกษ์ พิวทองงาม
ดร. พัทธน์ วีระถาวร
ศ.ดร. ศุภชัย ปทุมนากุล
คุณกฤษฎา มนเทียรวิเชียรฉาย
ดำเนินรายการโดย ดร. นพดล บุรณะธำ

อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลเป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากอุตสาหกรรมนี้สามารถสร้างรายได้สูงและมีเกษตรกรที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังถูกมองว่าเป็นอุตสาหกรรมต้นแบบที่สามารถขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรมในอนาคตหรือ New S-curve ได้ โดยใช้วัตถุดิบทางการเกษตรที่เป็นจุดแข็งของประเทศควบคู่ไปกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน สร้างมูลค่าเพิ่ม และยกระดับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลได้ตลอดห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ

แนวทางการยกระดับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล ควรเริ่มจากการให้ความสำคัญต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ระหว่างเกษตรกรและโรงงาน โดยส่งเสริมให้มีการร่วมกันวางแผนเพาะปลูก ดูแล เก็บเกี่ยวและขนส่งอ้อยเข้าแปรรูปที่โรงงาน เพื่อให้ทุกกระบวนการมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน ซึ่งจะช่วยลดต้นทุน Logistic ซึ่งปัจจุบันยังมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของต้นทุนรวม และช่วยลดระยะเวลาการรอคอยคิวที่บ่อที่หน้าโรงงาน ทำให้อัตราการสูญเสียลดลงทั้งในด้านน้ำหนักและค่าความหวาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตน้ำตาลโดยรวมปรับดีขึ้น และเกษตรกรก็มีรายได้มากขึ้นจากคุณภาพของอ้อยที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การยกระดับอีกด้านที่สำคัญ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากอ้อยและน้ำตาลไปสู่ผลิตภัณฑ์ในกลุ่ม Bio-based ที่มีมูลค่าสูง เช่น พลาสติกชีวภาพ นวัตกรรมอาหาร และเวชภัณฑ์ เป็นต้น

ในส่วนของโรงงานน้ำตาล ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันโรงงานน้ำตาลได้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเพาะปลูกแล้ว (Modern farming) อาทิ การใช้ภาพถ่ายดาวเทียมในการสำรวจและปรับหน้าดินก่อนการเพาะปลูก การใช้เทคโนโลยีระบบน้ำหยดเพื่อลดการพึ่งพาน้ำฝนที่มีความไม่แน่นอน และการใช้เครื่องจักรกลในการเก็บเกี่ยวเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เป็นต้น ส่วนกระบวนการผลิตภายในโรงงานน้ำตาลก็ได้ประยุกต์ใช้ระบบควบคุมอัตโนมัติ (Automation) ในเกือบทุกกระบวนการผลิตแล้ว

อย่างไรก็ตาม ผู้เสวนาเห็นว่าแนวทางการยกระดับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลไทยยังเผชิญกับความท้าทายจากหลายด้าน อาทิ รูปแบบการเพาะปลูกอ้อยของเกษตรกรส่วนใหญ่ในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังนั้น เพื่อก้าวผ่านความท้าทายดังกล่าว ผู้เสวนาเห็นว่าเกษตรกรต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงควรนำระบบเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing economy) และ Internet of

things มาประยุกต์ใช้ด้วย เช่น การมี Application ที่ช่วยให้เกษตรกรเลือกใช้บริการเครื่องจักร/รถบรรทุกได้โดยที่ไม่ต้องเป็นเจ้าของ ซึ่งนอกจากจะช่วยอำนวยความสะดวกแล้ว ยังทำให้การจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เสวนายังให้ความเห็นว่า งานวิจัยในอุตสาหกรรมเกษตรส่วนใหญ่เป็นการศึกษาระดับต้นน้ำ ในขณะที่งานวิจัยปลายน้ำซึ่งเป็นส่วนที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง ยังมีอยู่จำกัดและส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในห้องปฏิบัติการ (Laboratory scale) โดยเฉพาะในเรื่อง Fermentation และ Enzyme รวมถึง Purification technology จึงนำไปต่อยอดในเชิงอุตสาหกรรมได้น้อย ทั้งนี้ ควรมีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบด้านงานวิจัยที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมและผลิตงานวิจัยสาธารณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งอุตสาหกรรมซึ่งจะมีผลในวงกว้างไปยังเกษตรกรเป็นจำนวนมาก นอกเหนือไปจากการส่งเสริม Fin Tech ของภาครัฐที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน

โดยสรุป ผู้เสวนาเห็นว่าอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลไทยยังมีช่องว่างของการพัฒนาอยู่มาก การเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการวิจัยและพัฒนา การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ รวมถึงการพัฒนาทักษะของบุคลากรในทุกระดับของห่วงโซ่อุปทาน

ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

8 กันยายน 2560